

The Role of Marital Intimacy, Spiritual Beliefs and Religious Practices in the Prediction of Family Cohesion and Adaptability

Ali Beygi, Ali Mohammad Rezaei, Mohammad Ali Mohammadifar, Mahmoud Najafy.

نقش صمیمیت زوجین و باورهای معنوی و اعمال مذهبی در پیش‌بینی انسجام و سازگاری خانوادگی

علی بیگی^۱، علی محمد رضایی^۲، محمدعلی محمدی‌فر^۳، محمود نجفی^۴

تاریخ دریافت: ۹۴/۱۱/۷ پذیرش اولیه: ۹۵/۲/۲۷ پذیرش نهایی: ۹۵/۳/۲۰

Abstract

This study aimed to examine the relationship between marital intimacy, spiritual beliefs, religious practices and family cohesion and adaptability. In this descriptive correlation, of the employees and students of Shahrood and Miami cities (two cities located in Semnan province, Iran) 234 married men and women were selected through cluster sampling method. To collect the data, marital intimacy, spiritual experience and family cohesion and adaptability scales were used. The collected data were analyzed through Pearson correlation coefficient and stepwise regression analysis using SPSS-16. Results of regression analysis showed that openness (a subscale of marital intimacy), finding a meaning in life and relationship with god (subscales of spirituality) had a significant role in the prediction of family cohesion respectively. Furthermore, intimacy problems (a subscale of marital intimacy), and socioreligious activities (subscales of spirituality) had a role in the prediction of family adaptability respectively. It seems that people with high spirituality who experienced intimate relationships in marital lives reported high family cohesion and adaptability.

Keywords: Marital intimacy, Spiritual beliefs, Religious practices, Family cohesion and Family adaptation

چکیده

پژوهش حاضر با هدف بررسی رابطه صمیمیت زوجین و باورهای معنوی و اعمال مذهبی افراد با انسجام و سازگاری خانوادگی انجام گرفت. در این مطالعه توصیفی همبستگی، تعداد ۲۳۴ زن و مرد متأهل از بین کارمندان و دانشجویان شهرستان‌های شاهرود و میامی به صورت خوشه‌ای تصادفی وارد مطالعه شدند. ابزار جمع‌آوری داده‌ها مقیاس صمیمیت زوجین، مقیاس تجربه معنوی و مقیاس انسجام و سازگاری خانوادگی بود. جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از ضریب همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون چندمتغیره به شیوه گام‌به‌گام استفاده شد. نتایج تحلیل رگرسیون نشان داد که گشودگی (ریزمولفه صمیمیت زوجین)، معنایابی در زندگی و ارتباط با خداوند (ریزمولفه‌های معنویت)، به ترتیب، به طور معناداری در پیش‌بینی انسجام خانوادگی نقش داشتند. هم‌چنین، مشکلات در صمیمیت (ریزمولفه صمیمیت زناشویی)، و فعالیت‌های اجتماعی مذهبی (ریزمولفه معنویت)، به ترتیب، در پیش‌بینی سازگاری خانوادگی نقش داشتند. به نظر می‌رسد که افراد با تجربه معنوی بالا که روابط صمیمانه‌ای را در زندگی زناشویی تجربه کرده‌اند، انسجام و سازگاری خانوادگی بالایی را گزارش می‌کنند.

واژه های کلیدی: صمیمیت زوجین، باورهای معنوی، اعمال مذهبی، انسجام خانوادگی، سازگاری خانواده

۱. (نویسنده مسئول). دانشجوی دکتری روان شناسی. دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه سمنان، سمنان، ایران. ali.Beigi@yahoo.com
۲. استادیار گروه روان شناسی تربیتی، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه سمنان، سمنان، ایران.
۳. استادیار گروه روان شناسی تربیتی، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه سمنان، سمنان، ایران.
۴. استادیار گروه روان شناسی بالینی، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه سمنان، سمنان، ایران.

مقدمه

خانواده را مشخص کند، ضروری به نظر می‌رسد تا در نهایت کیفیت زندگی خانوادگی را ارتقاء بخشد.

پژوهشگران در تلاش برای یافتن عواملی که می‌تواند با انسجام و کیفیت خانوادگی و زناشویی مرتبط باشد به متغیرهایی از جمله باورهای معنوی و اعمال مذهبی (آگیت و همکاران، ۲۰۰۷، ماهونی^{۱۰}، ۲۰۱۰، کورکری^{۱۱} و همکاران، ۲۰۱۱، ابراهیمی و همکاران، ۱۳۹۲، آهنگرکانی و همکاران، ۱۳۹۲)، و صمیمیت زناشویی (نزاره^{۱۲} و همکاران، ۲۰۱۱، ساندای^{۱۳}، ۲۰۰۹)، اشاره کرده‌اند. صمیمیت یکی از متداول ترین متغیرهای مرتبط با روابط زناشویی است (موریتا^{۱۴} و همکاران، ۲۰۰۹). این سازه چند بعدی شامل فرایندی است که در طول زمان رخ می‌دهد و با توانایی همسران برای ارتباط و حل تعارضات، احساس نزدیکی به همسر خود و با سهیم شدن در تجارب یکدیگر تعریف می‌شود (نزاره و همکاران، ۲۰۱۱). روابط صمیمی مانند روابطی که بین همسران وجود دارد، سنگ بنای موفقیت زناشویی و کیفیت روابط است (ساندای، ۲۰۰۹). روابط صمیمی مشخصه‌های ویژه‌ای دارد که شامل دو بعد است: وابستگی متقابل (رفتار یک عضو به طرف مختلف و در یک دوره طولانی بر همسر خود اثر می‌گذارد) و اشتراک (همسران در یک رابطه، خودشان را به عنوان یک زوج در نظر می‌گیرند، نه دو شخص کاملاً مجزا (برهم و هکاران، ۲۰۰۳). طبق نظریه گاتمن، ایجاد جو هیجانی آرام در روابط زناشویی راه را برای گفتگوی پربارتر فراهم می‌کند، هم‌چنین، روابطی که با سرمایه‌گذاری هیجانی بالا مشخص می‌شود، می‌تواند سلامت فیزیکی و ذهنی افراد را به دنبال داشته باشد (کارستنسن^{۱۵} و همکاران، ۱۹۹۶). روابط صمیمی، با توانایی برقراری ارتباط و توافق در علایق و سلاقی در یک رابطه مشخص می‌شود، که به‌عنوان مهارت‌های مهم برای انسجام و پیوستگی خانوادگی در نظر گرفته می‌شود (نزاره و همکاران، ۲۰۱۱). نتایج پژوهش‌ها نشان می‌دهد که صمیمیت زناشویی با توافق بالای همسران و سهیم شدن در تجارب یکدیگر همراه است، به‌ویژه، هر چقدر که مردان

خانواده یک واحد اساسی جامعه است و پایه‌های ساختار اجتماعی و سازمانی در هر فرهنگی است (زابرسکی^۱ و مک-کورمیک^۲، ۲۰۰۱). امروزه، به نظر می‌رسد که ساختار خانواده تحت حملات منفی از جمله نرخ بالای طلاق، سردی عاطفی و پرخاشگری قرار گرفته، و اتحاد خانواده و کیفیت زندگی خانوادگی متلاشی شده است (ون‌دن‌برگ^۳، ۲۰۰۰، آگیت^۴ و همکاران، ۲۰۰۷، شریفی و همکاران، ۱۳۹۲). دانشمندان در تلاش برای مشخص کردن ویژگی‌ها و رفتارهایی که می‌تواند کیفیت زندگی خانوادگی را تحت‌تاثیر قرار دهد، بر متغیرهایی متمرکز شده‌اند، که می‌تواند با رضایتمندی از زندگی زناشویی و خانوادگی مرتبط باشد. رضایتمندی از زندگی زناشویی و خانوادگی می‌تواند به طور مستقیم با دیگر متغیرهایی که ظاهراً با کیفیت زندگی زناشویی ارتباط دارند، از جمله انسجام بالای خانوادگی، سازگاری، ارتباط و عملکرد کلی خانواده مرتبط باشد (آلگود^۵ و همکاران، ۲۰۰۹، زابرسکی^۶ و وارد^۷، ۲۰۱۳). انسجام و سازگاری زناشویی به چگونگی عملکرد اعضای خانواده و پیوند هیجانی بین اعضای خانواده متمرکز است (السون^۸، ۲۰۱۱). نظریه چرخه نظام‌های زناشویی و خانواده بازنمایی آشکار از روابط پویا بین نظام‌های خانواده است و بر این مساله متمرکز است که چگونه اعضای خانواده و رفتارهایشان به هم مربوط هستند. سه بعدی که این رویکرد ارائه می‌کند شامل: انسجام (اتفاق و با یکدیگر بودن)، سازگاری خانواده (توانایی برای مقابله با تغییرات)، و ارتباط خانوادگی است. (السون، ۲۰۱۱، رادا^۹، ۲۰۱۴). انسجام و سازگاری در عملکرد کلی خانواده سهیم هستند، و از ویژگی‌های عملکرد بالای خانواده می‌باشند. ارزیابی اثربخشی و ارتباط متغیرهایی که کیفیت زندگی خانوادگی را مشخص می‌کند، برای فراهم کردن یک چارچوب اساسی که بتواند عوامل رفتاری افراد و

10 . Mahoney
11 . Corkery
12. Nazare
13. Sandhya
14. Moreira
15. Carstensen

1 . Zabriskie
2. McCormick
3 . VanDen Berghe
4 . Agate
5 . Algood
6 . Zabriskie
7 . Ward
8 . Olson
9 . Rada

مذهبی و یا گروه‌های مذهبی غیررسمی است (مارک و دولاهایت، ۲۰۰۱).

پژوهش‌ها مشخص کرده‌اند که معنویت عمومی همسران سهم بالایی در رضایتمندی زناشویی و تعهد زناشویی دارد (ماهونی، ۲۰۱۰، آگیت و همکاران، ۲۰۰۷). به نظر می‌رسد که معنویت بر کیفیت روابط زناشویی به طور مثبتی اثرگذار است که ثبات زناشویی، تعهد، عملکرد و انسجام زناشویی را تسهیل می‌کند و تحمل افراد را در تحمل تعارضات زناشویی بالا می‌برد (ماهونی، پارگمن، تاراکشوار و اسونگ، ۲۰۰۱). به این معنی که، معنویت می‌تواند نقش میانجی‌گری را در کیفیت روابط زناشویی داشته باشد. ایمان ممکن است هنجارهای رفتاری اجتماعات مذهبی را در تفکر فرد درون‌سازی کند که احتمالاً با تقویت تعهد زناشویی همراه است. همسران با معنویت بالا گزارش کرده‌اند که حضور خدا در زندگی‌شان باعث افزایش معنی و عمق در تعهدشان به یکدیگر شده است. همچنین، معنویت، ارتباط بین دیگر متغیرها از جمله خودگذشتگی، مساعدت، صمیمیت و کیفیت روابط را تسهیل می‌کند (لامبرت^۴ و دولاهایت، ۲۰۰۸). پژوهش‌ها دریافته‌اند، که معنویت بالا با از خودگذشتگی بالا، صمیمیت و کیفیت بالای روابط، دوسوگرایی و تعارض پایین همراه است (ماهونی، ۲۰۱۰، کورکری و همکاران، ۲۰۱۱). همچنین، تجارب معنوی بالای همسران انسجام خانوادگی را افزایش می‌دهد (ماهونی، ۲۰۱۰، آگیت و همکاران، ۲۰۰۷). معنویت بالا مشخصه‌ای است که با کاهش نیاز افراد برای تفتیش دیدگاه‌های خارج از شرایط زناشویی افراد، باعث توافق و انعطاف‌پذیری زناشویی می‌شود. همسران با معنویت بالا، رفتارهای مذهبی، باورهای مذهبی و ارزش‌های مذهبی مشترکی دارند که می‌تواند کیفیت زندگی زناشویی، تعهد، وابستگی و تعامل زناشویی را تحت‌تاثیر قرار دهد (مایر^۵، ۲۰۰۶). به نظر می‌رسد، افراد با معنویت بالا در روابط زناشویی بر جنبه‌های مثبت روابطشان بیشتر تمرکز می‌کنند، به این معنی که همسران با معنویت بالا تلاش می‌کنند تا از موقعیت فعلی زناشویی‌شان و ازشریک زندگی‌شان یک هدف و معنی بسازند، و صمیمیت، انسجام و توافق در روابط زناشویی‌شان را تقویت کنند (کورکری و همکاران،

دیدگاه‌های همسران را با ارزش و قابل پذیرش تلقی کنند، احساس توافق بالایی را آشکار می‌سازند و در تجربیات یکدیگر سهیم می‌شوند (نزاره و همکاران، ۲۰۱۱). صمیمیت بالا با توانایی برقراری ارتباط مناسب، در میان گذاشتن عقاید با همسر و احساس ارزشمندی برای یکدیگر و توافق و رضایتمندی بالا همراه است (برهم^۱ و همکاران، ۲۰۰۳). با این وجود، در پژوهش‌ها یافته‌های متناقض نیز گزارش شده است. به عنوان مثال، نزاره و همکاران (۲۰۱۱)، با اینکه در پژوهش خود ارتباط بین صمیمیت و توافق بالا را گزارش کرده‌اند، اما هیچ ارتباطی بین صمیمیت زناشویی و نفوذ همسران بر یکدیگر دریافت نکرده‌اند. همچنین، در حالی که ادراک صمیمیت (شناختی)، و عمل صمیمانه (رفتار)، در همسران در هندوستان با شادی و رضایت و کیفیت بالای روابط همراه بود (ساندای، ۲۰۰۹)، اما در پژوهش دیگری (شویدر، ۱۹۹۱)، که بر روی همسران هندی انجام شده است، رابطه معنی‌داری بین صمیمیت و شادی و موفقیت زناشویی گزارش نشده است. به نظر می‌رسد که، رابطه بین صمیمیت و رضایتمندی زناشویی احتمالاً توسط عوامل دیگری میانجی‌گری می‌شود. از جمله این عوامل می‌توان به معنویت اشاره کرد (آگیت و همکاران، ۲۰۰۷، ماهونی، ۲۰۱۰، کورکری و همکاران، ۲۰۱۱)، به این معنی که زوجین با صمیمیت بالا احتمالاً تحت‌تاثیر معنویت شاخص‌های رضایتمندی زناشویی بیشتری را نشان می‌دهند.

بعضی از پژوهشگران (مارک^۲ و دولاهایت^۳، ۲۰۰۱)، معنویت را به عنوان یک ساختار سه بعدی توصیف می‌کند که شامل باورهای مذهبی، تمرینات مذهبی و شرکت در اجتماعات مذهبی است. باورهای مذهبی یک سری باورهای شخصی، نظام‌مند و معنی‌دار درباره هستی و وظایف انسان است. تمرینات مذهبی شامل اظهارات یا بیانات قابل مشاهده و ظاهری از ایمان مانند مطالعه کتب مقدس، دعا، نماز، سنت‌ها و آیین‌ها و تمرینات مذهبی آشکار و ریاضت‌طلبی که مبتنی بر معنویت هست، می‌باشد. اجتماعات معنوی شامل حمایت، ارتباط و شرکت در اماکن

4. Lambert
5. mayer

1. Brehm
2. Marks
3. Dollahite

ارتباط با خداوند، شکوفایی و فعالیت معنوی، تجربیات متعالی عرفانی، تجربیات سلبی معنوی، فعالیت‌های اجتماعی مذهبی، می‌باشد. ویژگی‌های روانسنجی این مقیاس بر اساس نمونه دانشجویی گزارش شده است. آزمودنی می‌بایست به این پرسشنامه بر اساس یک مقیاس درجه‌بندی شده از خیلی کم تا خیلی زیاد به سوالات پاسخ دهد. مولفه تجربیات سلبی معنوی و بعضی دیگر از ماده‌های این مقیاس به صورت معکوس نمره‌گذاری می‌شوند. ضریب پایایی این آزمون ۰/۹۴ گزارش شده است که ضریب بالا و قابل توجهی است (غباری و همکاران، ۱۳۸۴). در پژوهش حاضر ضریب آلفای کرونباخ این مقیاس در ریزمولفه‌ها به ترتیب معنایی در زندگی ۰/۷۲، تاثیر ارتباط با خداوند ۰/۸۳، شکوفایی و فعالیت معنوی ۰/۸۵، تجربیات متعالی معنوی ۰/۸۰، تجربیات سلبی ۰/۷۶ و فعالیت‌های اجتماعی و مذهبی ۰/۸۳ به دست آمد.

۲- مقیاس صمیمیت زناشویی (ون‌دن‌بروک^۱ و همکاران، ۱۹۹۵): این مقیاس ۵۶ ماده‌ای از ۵ خرده‌مقیاس تشکیل شده است که شامل مشکلات در صمیمیت، همراهی، گشودگی، عطف و تعهد می‌باشد. آزمودنی می‌بایست به هر کدام از گزینه‌ها در یک طیف ۵ درجه‌ای از به هیچ وجه صحیح نیست تا کاملاً صحیح است، پاسخ دهد. آزمودنی به هر ماده بر اساس درجه‌ای که در رابطه خود و همسرش صدق می‌کند، پاسخ می‌دهد. هم‌چنین، لازم است که در تحلیل داده‌ها، بعضی از ماده‌ها به صورت معکوس نمره‌گذاری شوند. ضریب آلفای کرونباخ بدست آمده در پژوهش حاضر برای هر کدام از خرده‌مقیاس‌ها به ترتیب، مشکلات در صمیمیت ۰/۹۱، همراهی ۰/۸۲، گشودگی ۰/۸۷، عطف و تعهد ۰/۸۱ و تعهد ۰/۷۶ می‌باشد.

۳- مقیاس انسجام و سازگاری خانواده (اولسون، ۱۹۹۱): این مقیاس ۴۰ ماده‌ای که سازگاری و انسجام خانوادگی و زناشویی را ارزیابی می‌کند، دارای ۲ خرده‌مقیاس انسجام و سازگاری می‌باشد، که هر کدام از این خرده‌مقیاس‌ها دارای دو بعد است که شرایط کنونی و شرایط ایده‌آل را از دیدگاه آزمودنی مورد ارزیابی قرار می‌دهد. ماده‌های با شماره‌های فرد با انسجام خانوادگی و ماده‌های با شماره‌های زوج با سازگاری خانوادگی مرتبط است.

۲۰۱۰). البته بعضی پژوهش‌ها نیز با یافته‌های متناقض مواجه شده‌اند. به عنوان مثال، کورکری و همکاران (۲۰۱۱)، در پژوهش خود، پس از کنترل قومیت، نژاد و تحصیلات هیچ ارتباط معناداری بین معنویت و کیفیت روابط دریافت نکرده‌اند. به نظر می‌رسد، این تناقض یافته‌ها ناشی از ارزیابی ابعاد مختلف معنویت باشد و یا خیلی احتمال دارد که معنویت باعث تقویت دیگر عواملی باشد که روابط مثبتی با کیفیت روابط خانوادگی دارند. شاید معنویت با تامین نیاز افراد به تجارب مشترک مذهبی، تقویت باورهای مشترک افراد و یا ایجاد وابستگی متقابل و اشتراک باعث تقویت صمیمیت و روابط هیجانی افراد شود، که مجموع این عوامل تقویت انسجام و سازگاری زناشویی را به همراه داشته باشد. با این حال ساختار معنویت پیچیده است، و در مورد نقش حمایت کننده و سودمندی یا نقش منفی معنویت به سادگی نمی‌توان اظهار نظر کرد (آگیت و همکاران، ۲۰۰۷، ماهونی، ۲۰۱۰). بنابراین، با توجه به یافته‌های پیشین و با توجه به نتایج متفاوت در بررسی ارتباط معنویت و صمیمیت زناشویی با روابط زناشویی، پژوهش حاضر با هدف بررسی نقش صمیمیت زناشویی و معنویت در انسجام و سازگاری خانوادگی انجام شده است.

روش

جامعه، نمونه و روش نمونه‌گیری

جامعه آماری پژوهش حاضر کلیه افراد متأهل زن و مرد دانشگاه‌ها و ادارات آموزش و پرورش و کمیته امداد شهرستان‌های شاهرود و میامی می‌باشد. از بین جامعه آماری مورد نظر تعداد ۲۳۴ متأهل زن و مرد به صورت خوشه‌ای تصادفی انتخاب شدند. به این صورت که ابتدا به صورت خوشه‌ای تصادفی تعدادی از دانشگاه‌ها و ادارات مربوط انتخاب شدند، و سپس پس از شناسایی افراد متأهل، پس از اعتمادسازی و توضیحات لازم پرسشنامه‌ها در اختیار آزمودنی‌ها قرار گرفت که در مجموع تعداد ۲۳۴ پرسشنامه گردآوری شد. جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از همبستگی و تحلیل رگرسیون گام به گام استفاده شد.

ابزار

۱- مقیاس تجربه معنوی (غباری و همکاران ۱۳۸۴): این مقیاس شامل ۷۵ ماده دارای ۶ مولفه (معنایی در زندگی، تاثیر

نتایج زیر بدست آمد. جدول ۴ خلاصه نتایج تحلیل رگرسیون گام به گام متغیرهای پیش‌بینی‌کننده سازگاری زناشویی، نسبت F و ترتیب ورود متغیرها و جدول ۵ ضرایب حاصل از رگرسیون چند-گانه متغیرهای پژوهش را نشان می‌دهد. همان‌طور که در این جدول مشخص است، مشکلات صمیمیت اولین متغیری است که وارد تحلیل شده و با توجه به مقدار مجذور R تعدیل شده می‌توان گفت که مشکلات صمیمیت توانسته است ۰/۱۴ از واریانس مولفه سازگاری زناشویی را تبیین کند ($R^2 = 0/14$, $B = 0/23$). در گام دوم مولفه فعالیت‌های اجتماعی مذهبی به همراه مولفه مشکلات صمیمیت توانسته است ۱۶ درصد از واریانس متغیر سازگاری زناشویی را تبیین کند. ($R^2 = 0/16$, $B = 0/21$). نسبت F و سطح معناداری آن بیانگر اثر معنادار متغیرها در معادله رگرسیون است. هم‌چنین این جدول مشخص می‌کند که مولفه‌های دیگر از مدل حذف شده‌اند و این بدان علت است که ورود این مولفه‌ها سهمی در موفقیت مدل نداشته و توان پیش‌بینی این مولفه‌ها ضعیف بوده است.

همانگونه که در جدول فوق مشاهده می‌شود در گام اول مشکلات صمیمیت وارد معادله شده و ۱۴ درصد از متغیر سازگاری زناشویی را تبیین نموده است و در گام دوم مولفه فعالیت اجتماعی و مذهبی وارد معادله شده و مجموعاً ۱۶ درصد از واریانس متغیر را تبیین نموده‌اند.

بحث

هدف پژوهش حاضر بررسی سهم ریزمولفه‌های صمیمیت زوجین و باورهای معنوی و اعمال مذهبی در پیش‌بینی انسجام و سازگاری زناشویی در بین افراد متاهل بود. در بررسی همبستگی بین متغیرهای پژوهش مشخص شد که، ریزمولفه‌های معنایابی، تاثیر ارتباط با خداوند، فعالیت‌های اجتماعی مذهبی و گشودگی رابطه مثبت و معنادار و مشکلات در صمیمیت رابطه منفی و معناداری با انعطاف‌پذیری و انسجام خانوادگی دارد. هم‌چنین، در تحلیل رگرسیون چندگانه، نتایج نشان داد که گشودگی به عنوان خرده‌مقیاس صمیمیت، و معنایابی و ارتباط با خداوند به عنوان خرده‌مقیاس‌های معنویت، به ترتیب، بالاترین سهم را در پیش‌بینی انسجام زناشویی داشتند.

آزمودنی می‌بایست، به هر کدام از ماده‌ها بر اساس اینکه آن ماده با چه درجه‌ای در مورد فرد صدق می‌کند، در یک طیف ۵ درجه-ای از تقریباً هرگز تا تقریباً همیشه پاسخ دهد. ضریب آلفای کرونباخ خرده‌مقیاس سازگاری ۰/۷۶ و انسجام ۰/۸۱ در پژوهش حاضر بدست آمد.

یافته‌ها

این مطالعه روی ۲۳۴ نفر متاهل زن و مرد (۱۶۱ زن و ۷۳ مرد)، با دامنه سنی ۱۸ تا ۵۶ سال و میانگین سنی ۳۰/۵۸ انحراف استاندارد ۸/۱۱ انجام شد. سطح سواد شرکت‌کنندگان ۱۹ نفر سیکل، ۴۰ نفر دیپلم و ۱۷۴ نفر فوق دیپلم و بالاتر بودند. ماتریس همبستگی و میانگین و انحراف استاندارد متغیرهای مورد مطالعه در جدول ذیل ارائه شده است.

همانگونه که در جدول ۱ مشاهده می‌شود همبستگی بین خرده‌مقیاس‌های مورد مطالعه و انسجام خانوادگی به ترتیب، معنایابی ($r = 0/49$, $P < 0/01$)، ارتباط با خداوند ($r = 0/43$, $P < 0/01$)، عملکرد معنوی ($r = 0/26$, $P < 0/01$)، فعالیت‌های اجتماعی مذهبی ($r = 0/25$, $P < 0/01$) و مشکلات درصمیمیت ($r = 0/25$, $P < 0/01$)، گشودگی ($r = 0/52$, $P < 0/01$) و عطف‌پذیری ($r = 0/50$, $P < 0/01$) می‌باشد. هم‌چنین، همبستگی معنادار بین خرده‌مقیاس مشکلات در صمیمیت و انعطاف‌پذیری خانوادگی ($r = -0/37$, $P < 0/01$)، وجود دارد. برای بررسی نقش مولفه‌های معنویت و صمیمیت زناشویی در پیش‌بینی انسجام از تحلیل رگرسیون به شرح ذیل استفاده شد.

همانگونه که در جدول ۲ مشاهده می‌شود در گام اول گشودگی وارد معادله شده و ۲۷ درصد از واریانس انسجام را به تنهایی تبیین نموده است. در گام دوم معنایابی در زندگی وارد معادله شده و مجموعاً ۳۳ درصد از واریانس را تبیین نموده است. در نهایت در گام سوم تاثیر ارتباط با خدا وارد معادله شده و در مجموع ۳۵ درصد از واریانس تبیین شده است. جدول ضرایب رگرسیون در گام آخر در جدول ذیل ارائه شده است.

برای بررسی نقش پیش‌بینی‌کنندگی مولفه‌های معنویت و صمیمیت زناشویی بر انعطاف‌پذیری از تحلیل رگرسیون چندمتغیری به شرح ذیل استفاده شد. در مرحله دوم، جهت بررسی رگرسیون سازگاری زناشویی بر خرده‌مقیاس‌های پژوهش

جدول ۱. ماتریس همبستگی و آماره‌های توصیفی متغیرهای مورد مطالعه

متغیرها	میانگین	انحراف استاندارد	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰
۱- معنی‌داری	۶۹/۶۱	۱۱/۳۵	۱									
۲- ارتباط با خدا	۵۶/۸۰	۹/۱۹	۰/۵۶**	۱								
۳- عملکرد معنوی	۳۴/۹۷	۶/۳۹	۰/۴۵**	۰/۶۶**	۱							
۴- فعالیت اجتماعی مذهبی	۱۶/۳۷	۳/۸۶	۰/۲۸**	۰/۳۴**	۰/۴۶**	۱						
۵- مشکلات صمیمیت	۳۶/۴۷	۹/۵۸	-۰/۴۶**	-۰/۱۸	-۰/۱۸	-۰/۰۷	۱					
۶- همراهی	۴۳/۵۱	۷/۲۴	۰/۵۲**	۰/۴۵**	۰/۳۱**	۰/۲۸**	-۰/۳۹**	۱				
۷- گشودگی	۴۲/۰۲	۶/۰۳	۰/۵۱**	۰/۳۹**	۰/۲۷**	۰/۱۹*	-۰/۳۳**	۰/۶۹**	۱			
۸- عطاوت	۳۲/۵۰	۶/۱۴	۰/۵۵**	۰/۴۳**	۰/۳۷**	۰/۲۰*	-۰/۴۷**	۰/۸۱**	۰/۶۸**	۱		
۹- تعهد	۲۸/۲۷	۳/۹۲	۰/۳۹**	۰/۳۱**	۰/۲۹**	۰/۱۳	-۰/۲۸**	۰/۵۲**	۰/۵۸**	۰/۵۷**	۱	
۱۰- انسجام	۳۵/۵۷	۵/۶۰	۰/۴۹**	۰/۴۳**	۰/۲۶**	۰/۲۵**	-۰/۲۵**	۰/۴۵**	۰/۵۲**	۰/۵۰**	۰/۲۷**	۱
۱۱- انعطاف	۲۶/۴۲	۵/۸۵	-۰/۱۴	۰/۰۶	-۰/۰۱	۰/۱۱	-۰/۳۷**	-۰/۰۸	-۰/۰۸	-۰/۱۹	۰/۰۳	۰/۱۸

جدول ۲. خلاصه مدل رگرسیون انسجام زناشویی بر اساس مولفه‌های معنویت و صمیمیت زناشویی

معناداری	R ² تعدیل شده	R ²	R	پیش بینی کننده‌ها
۰/۰۰۱	۰/۲۷	۰/۲۷	۰/۵۲	گشودگی
۰/۰۰۱	۰/۳۳	۰/۳۴	۰/۵۸	معنایی در زندگی
۰/۰۰۱	۰/۳۵	۰/۳۶	۰/۶۰	تأثیر ارتباط با خدا

جدول ۳. ضرایب رگرسیون انسجام زناشویی بر اساس مولفه‌های معنویت و صمیمیت زناشویی در گام آخر

معناداری	آماره t	B	انحراف استاندارد	B	پیش‌بینی کننده‌ها
۰/۰۰۱	۴/۲۲	-	۲/۳۷	۱۰/۰۲	ثابت
۰/۰۰۱	۵/۴۵۰	۰/۳۴	۰/۰۶	۰/۳۲	گشودگی
۰/۰۰۱	۳/۰۵۰	۰/۲۲	۰/۰۳	۰/۰۸	معنایابی
۰/۰۰۱	۲/۷۳۰	۰/۱۸	۰/۰۳	۰/۱۱	ارتباط با خدا

جدول ۴. خلاصه مدل رگرسیون سازگاری خانوادگی بر اساس مولفه‌های معنویت و صمیمیت زناشویی

معناداری	تعدیل شده R ²	R ²	R	پیش‌بینی کننده‌ها
۰/۰۰۱	۰/۱۳	۰/۱۴	۰/۳۷	مشکلات صمیمیت
۰/۰۰۱	۰/۱۵	۰/۱۶	۰/۴۰	فعالیت اجتماعی و مذهبی

جدول ۵. ضرایب رگرسیون سازگاری زناشویی بر اساس مولفه‌های معنویت و صمیمیت زناشویی

معناداری	آماره t	β	انحراف استاندارد	B	پیش‌بینی کننده‌ها
۰/۰۰۱	۱۲/۹۹	-	۱/۴۰	۱۸/۲۸	ثابت
۰/۰۰۱	۶/۱۹	۰/۳۸	۰/۰۳	۰/۲۳	مشکلات صمیمیت
۰/۰۰۱	۲/۲۸	۰/۱۴	۰/۰۹	۰/۲۱	فعالیت‌های اجتماعی مذهبی

غیر از اعضای خانواده می‌کنند، و زمان زیادی را با یکدیگر می‌گذرانند. این افراد در تصمیم‌گیری‌ها با یکدیگر مشورت می‌کنند و همبستگی و اتحاد زیادی دارند. این یافته‌ها با دیگر یافته‌های پژوهشی انجام شده در این زمینه همخوان است (نزاره و همکاران، ۲۰۱۱، ساندای، ۲۰۰۹، موریتا و همکاران، ۲۰۰۹، آگیت و همکاران، ۲۰۰۷). یافته‌های این پژوهش‌ها به‌وضوح ارتباط مثبت صمیمیت و گشاده‌رویی در روابط زناشویی را با رضایتمندی زناشویی آشکار کرده‌اند.

همچنین، در پژوهش حاضر آشکار شد که معنایابی در زندگی و ارتباط با خداوند نقش موثری در پیش‌بینی انسجام خانوادگی دارند. این یافته‌ها با اکثر مطالعات در این زمینه هماهنگ است (ماهونی و همکاران، ۲۰۰۱، آگیت و همکاران، ۲۰۰۷، ماهونی، ۲۰۱۰، کورکری و همکاران، ۲۰۱۱). افرادی که احساس هدفمندی و معناداری در زندگی با اتصال به یک هدف متعالی

در پژوهش حاضر مشخص شد که، گشودگی نقش موثری در انسجام خانوادگی در افراد متاهل دارد، به این معنی که، افرادی که روابط باز با همسر خود دارند، و عقاید خود را (حتی اگر عقایدشان بر خلاف عقاید همسرشان باشد)، به راحتی با همسرانشان در میان می‌گذارند و چنانچه با مشکلی مواجه شوند، با همسرانشان مشورت و همکاری می‌کنند، در روابط خود پیوند هیجانی بالایی را نیز تجربه می‌کنند. افراد با گشودگی بالا، مسائل خصوصی‌شان را به راحتی با همسرانشان در میان می‌گذارند و در ارتباط با مسائل جنسی و دیگر احساسات با همسرانشان به راحتی گفتگو می‌کنند، و در مجموع، این افراد، همسر خود را از بیشتر ابعاد جذاب می‌بینند، و انسجام بیشتری را در زندگی زناشویی گزارش می‌کنند. افراد با صمیمیت و گشودگی زناشویی در روابط زناشویی به همدیگر کمک می‌کنند، احساس نزدیکی بیشتری نسبت به اعضای خانواده در مقایسه با افرادی

انعطاف بالایی را در حل مشکلات و قوانین از خود نشان می‌دهند. در این گونه روابط، مسئولیت‌ها و وظایف خانه به کسی تحمیل نمی‌شود و در مجموع، افراد آزادی و انعطاف بیشتری را در روابط خود و دیگر اعضای خانواده به ویژه همسر خود احساس می‌کنند (کورکری و همکاران، ۲۰۱۱).

سرانجام، فعالیت‌های اجتماعی مذهبی به عنوان یکی دیگر از متغیرها سهم مناسبی را در پیش‌بینی انعطاف‌پذیری خانوادگی آشکار ساخت. فعالیت‌های اجتماعی مذهبی به فعالیت‌هایی اشاره دارد، که افراد معنوی در اجتماعات و یا در روابط با دیگران به ویژه هم‌نوع نیازمند انجام می‌دهند (غباری‌بناب و همکاران، ۱۳۸۴). این یافته‌ها نشان می‌دهد که معنویت به ویژه فعالیت‌های اجتماعی مذهبی مانند شرکت در امور خیریه می‌تواند به دلایلی باعث رضایتمندی و انسجام خانوادگی شود. اول اینکه افراد با کمک و حمایت از هم‌نوعان نیازمند خود، به نحوی رضایت مطلوبی را برای خود احساس می‌کنند که این رضایتمندی می‌تواند بر کیفیت روابط افراد به ویژه روابط خانوادگی تاثیر مثبت داشته باشد، به این معنی که خیلی احتمال دارد که رضایتمندی و انعطاف‌پذیری زناشویی این افراد پیامد مثبت حمایت‌های اجتماعی باشد. ثانیاً افراد معنوی معمولاً در انتخاب همسر نیز به دنبال افرادی هستند که زمینه‌های مشترک معنوی دارند، و از آنجایی که این افراد پیشینه فرهنگی و مذهبی مشترکی دارند، و همچنین در اجتماعات مذهبی فعالیت دارند، خیلی احتمال دارد که در دیگر ابعاد زندگی زناشویی نیز احساس اشتراک و پیوستگی بالایی را تجربه کنند. اعتقادات مذهبی و ارتباط صمیمی با خدا به زندگی این افراد معنا و مفهوم بخشیده است، و در شرایط دشوار با استعانت از نیروهای برتر به راحتی تصمیم می‌گیرند. این مساله باعث می‌شود که در شرایط دشوار احساس تنهایی نکنند، همسران به همدیگر در امور زندگی کمک کنند، یکدیگر را تایید کنند و احساس نزدیکی و انسجام بیشتری را تجربه کنند (ماهونی، ۲۰۱۰). از محدودیت‌های این پژوهش استفاده از روش دسترس در نمونه‌گیری و استفاده از ابزار پرسشنامه برای جمع‌آوری اطلاعات است.

منابع

Ahangarcani, M., Shahidi, S., & Kamari, S. (2014). The Role of Family Efficacy in Forgiveness in the Family and

می‌کنند، کیفیت روابط زناشویی مثبتی را تجربه می‌کنند و انسجام زناشویی بالایی را گزارش می‌کنند. این افراد ارتباط متعالی و معنی‌داری با خداوند تجربه می‌کنند، و برای حل مشکلات از معنویت به عنوان یک مهارت مقابله‌ای موثر استفاده می‌کنند (الگود و همکاران، ۲۰۰۹). معنویت باعث می‌شود که این افراد در شرایط دشوار استرس و اضطراب کمتری داشته باشند و تصمیم مناسبی را اتخاذ کنند. این افراد با یک پشتوانه قوی از حضور یک نیروی برتر به هنگام مواجهه با مشکلات، حل مشکلات را آسان‌تر می‌بینند. اعتقادات مذهبی هدفمند زندگی افراد را معنی‌دار کرده، و با رضایتمندی و کامروایی در زندگی زناشویی همراه است (گال^۱، الگود و همکاران، ۲۰۰۹). این نگرش باعث می‌شود که افراد معنوی به آینده امیدوار باشند و تعارضات و ناخشنودی‌های زندگی را به عنوان یک چالش در نظر بگیرند. این افراد به دلیل اتکا به یک نیروی برتر، احساس گناه کمتری دارند و ترس و اضطراب کمتری را تجربه می‌کنند. معنویت به افراد کمک می‌کند تا مشکلات را متعالی بدانند و حسی از آرامش درونی را به رغم وجود مشکلات حفظ کنند (گال، ۲۰۰۶).

در گام دوم تحلیل متغیرها مشخص شد که مشکلات صمیمیت سهم موثری در پیش‌بینی انعطاف‌پذیری خانوادگی دارد. به این معنی که افرادی که مشکلات بیشتری را در صمیمیت زناشویی گزارش می‌کردند، انعطاف‌پذیری و سازگاری خانوادگی کمتری را نشان داده‌اند، و برعکس، کسانی که مشکلات کمتری را در صمیمیت گزارش کرده‌اند، انعطاف‌پذیری بالایی را گزارش کرده‌اند. صمیمیت به بعد هیجانی روابط زناشویی و احساس نزدیکی در روابط با همسر خود و سهیم شدن در تجارب با یکدیگر اشاره دارد (نزاره و همکاران، ۲۰۱۱). افراد با صمیمیت زناشویی بالا، مسائل خود را راحت‌تر با همسران خود در میان می‌گذارند، همدیگر را درک می‌کنند و انتظارات معقولی از یکدیگر دارند. این افراد مسائل خصوصی را با همسرانشان مطرح می‌کنند و فاصله روانی و فکری کمی بین خود و همسرشان احساس می‌کنند. افراد با صمیمیت بالا، روابط با همسرشان را زمینه‌ای برای رشد و تحول شخصی و خانوادگی در نظر می‌گیرند. این افراد قابلیت

A study of its psychometric properties. *Psychological Assessment*, 50, 353–373.

Nazare, B., Fonseca, A., Gamerio, S., Canavarro, M., & Dattilio, F. (2011). Amniocentesis due to advanced maternal age: The role of marital intimacy in couples' decision making process. *Contemporary family therapy*, 33, 128-142.

Olson, D.H. (1991). Commentary: three-dimensional Circumplex Model and revised scoring of FACES III. *Family Process*, 30, 74 –79.

Olson, D.H. (2011). FACES IV and the Circumplex Model: validation study, *Journal of Marital Family*, 37(1), 64-80.

Rada, C (2014). Family adaptability and cohesiveness evaluation scale III in Romania. *Procedia. Social and Behavior Science*, 127, 31 – 35.

Sandhya, S. (2009). The social context of marital happiness in urban Indian couple: Interplay of intimacy and conflict. *Journal of marital and family therapy*. 3, 74-96.

Sharifi. M., Karsooli. S., & Boshlideh. K.(2011). Effectiveness of attributional rehabilitation in reducing of marital burnout. *Journal of Family Counseling & Psychotherapy*, 2, 212-225. [Persian].

VanDenBerghe, E. (2000). The enduring, happy marriage: Findings and implications from research. In D. C. Dollahite (Ed.), *strengthening our families* (pp. 16-28). Salt Lake City, UT: Bookcraft.

Zabriskie, R. B., & McCormick, B. P. (2001). The influences of family leisure patterns on perceptions of family functioning. *Family Relations*, 50, 281-289.

Zabriskie, R. B., & Ward, P. (2013). Satisfaction with family life scale. *Marriage & Family Review*, 49, 446-463.

Van den Broucke, S., Vertommen, H., & Vandereycken, W. (1995). Construction and validation of a marital intimacy questionnaire. *Family Relations*, 44, 285–290.

in Spirituality in Married Individuals. *Research in psychological Health*, 7 (3), 21-31. [Persian].

Algood, S., Harris, S., Skogrand, L., & Lee, T. (2009). Marital commitment and religiosity in a religiously homogenous population. *Marriage & Family Review*, 45, 52-67.

Agate, S., Zabriskie, R., & Eggett, D. (2007). Praying, Playing and successful families. *Marriage and family Review*, 42(2), 51-75.

Brehm, S.S., Miller, R.S., Perlman, D., & Campbell, S.M. (2002). *Intimate relationships* (3rd ed.). New York: McGraw-Hill.

Carstensen, L.L., Graff, J., Levenson, R. w., & Gottman, J. (1996). *Handbook of Emotion, Adult Development, and Aging*. Academic Press, 227-247.

Corkery, S., Curran, M. & Parkman, A. (2011). Spirituality, Sacrifice and Relationship quality for expectant cohabiters. *Marriage & family Review*, 47, 345-362.

Ebrahimi, M., Sayadi, M.S., & Bagherian F. (2014). Spirituality and Coping Strategies in Family: A Test of the Mediating Role of Quality of Family Communication. *Research in psychological Health*, 7 (3), 10-20. [Persian].

Gall, T. (2006). Spirituality and coping with life stress among adult survivors of childhood sexual abuse: child abuse & Neglect 30, 829-844.

Ghobari, B.B., Lavasani, M., & Mohammadi, M. (2005). The construct of spirituality experience scale. *Journal of Psychology*, 35, 261-278. [Persian].

Lambert, N.M., & Dollahite, D. C. (2008). The threefold cord: Marital commitment in religious couples. *Journal of Family Issues*, 29(5), 592_614.

Mahoney, A., Pargament, K. I., Tarakeshwar, N., & Swank, A. B. (2001). Religion in the home in the 1980s and 90s: A meta-analytic review and conceptual analyses of links between religion, marriage and parenting. *Journal of Family Psychology*, 15, 559-596.

Marks, L.D., & Dollahite, D.C. (2001). Religion, relationships, and responsible fathering in Latter-day Saint families of children with special needs. *Journal of Social and Personal Relationships*, 18, 625-650.

Mahoney, A. (2010). Religion in families, 1999–2009: A relational spirituality framework. *Journal of Marriage and Family*, 72(4), 805–827.

Moreira, H., Amaral, A., & Canavarro, M. C. (2009). Adaptation of Personal Assessment of Intimacy in Relationships Scale (PAIR) to the Portuguese population: